INFORMACJA

o posiedzeniu **Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

nr posiedzenia: **135**

data posiedzenia: **24 września 2019 r.**

Porządek posiedzenia:

1. Jak zwiększyć powszechność ubezpieczeń w rolnictwie?

Posiedzeniu przewodniczył:

przewodniczący komisji Jerzy Chróścikowski.

W posiedzeniu uczestniczyli:

senatorowie członkowie komisji:

Przemysław Błaszczyk, Waldemar Bonkowski, Jerzy Chróścikowski, Józef Łyczak, Marian Poślednik, Zdzisław Pupa,

senator:

Grzegorz Bierecki,

goście, m.in.:

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi:
podsekretarz stanu Rafał Romanowski ze współpracownikiem,

Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej:
podsekretarz stanu Anna Moskwa ze współpracownikiem,

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego:
prezes Aleksandra Hadzik ze współpracownikiem,

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa:
zastępca prezesa Arkadiusz Szymoniuk,

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa:
zastępca dyrektora generalnego Jan Białkowski ze współpracownikami,

Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”:
zastępca prezesa Krzysztof Woś ze współpracownikiem,

Najwyższa Izba Kontroli:
doradca techniczny Jerzy Dawidek,

przedstawiciele Krajowej Rady Izb Rolniczych, Fundacji Wspierania Ubezpieczeń Wzajemnych, InterRisk Towarzystwa Ubezpieczeń SA Vienna Insurance Group, Polskiej Izby Ubezpieczeń, Concordia Polska TUW, Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych TUW, Pocztowego Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, Związku Producentów Ryb.

Ad 1.

Informację o dotychczasowych zmianach w prawie dotyczącym ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich przedstawił wiceminister rolnictwa i rozwoju wsi Rafał Romanowski.
Przypomniał, że działalność rolnicza wiąże się z dużym ryzykiem i różni się od innych rodzajów działalności wytwórczej w gospodarce wysoką zmiennością uzyskiwanych wyników ekonomicznych, szczególnie ze względu na ścisłe uzależnienie wyników produkcyjnych od czynników klimatycznych. Podkreślił, że w ramach Wspólnej Polityki Rolnej polscy rolnicy korzystają z kilku instrumentów zarządzania ryzykiem w rolnictwie, zmierzających do obniżenia stopnia oddziaływania ryzyka na funkcjonowanie gospodarstw i podejmowanie optymalnych decyzji. Jednym z najczęściej wykorzystywanych instrumentów zarządzania ryzykiem są ubezpieczenia. System ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z dopłatą z budżetu państwa do składki ubezpieczenia funkcjonuje w Polsce od 2006 r. na mocy ustawy z 7 lipca 2005 r. o dopłatach do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Ustawa stworzyła podstawy prawne umożliwiające stosowanie dopłat z budżetu państwa do składek z tytułu zawieranych umów ubezpieczenia upraw i zwierząt. Określiła także podstawowe uprawy rolne oraz najważniejsze gatunki zwierząt gospodarskich objęte dopłatami do składek. Wprowadzone ubezpieczenia miały charakter dobrowolny, ponieważ zarówno dopłaty, jak i zakres ubezpieczanego ryzyka miały zachęcić rolników do korzystania z tego typu ubezpieczeń. Ustawa określała też zasady dopłat do składek z tytułu zawierania umów ubezpieczenia od 12 rodzajów ryzyka, a ich zakres oferowany był tylko łącznie.
W kolejnych latach wprowadzono zmiany w ustawie z 2005 r. w celu dostosowania jej do aktualnych potrzeb wszystkich zainteresowanych stron. Jak zapewnił wiceminister Rafał Romanowski, resort rolnictwa dąży do usprawnienia funkcjonującego w Polsce systemu ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Chodzi przede wszystkim o umożliwienie pełnego zabezpieczenia producentów rolnych przed spadkiem dochodów w związku z utratą produkcji rolnej w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych oraz zapewnienie im środków na wznowienie lub kontynuację produkcji. W ramach konkursu Gospostrateg, organizowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, przygotowano projekt „Ubezpieczenia gospodarcze w holistycznym zarządzaniu ryzykiem w rolnictwie zorientowanym na zrównoważenie, wdrażanie innowacji i technologii oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu". Poszukiwane są rozwiązania zwiększające efektywność i racjonalność wydatkowania środków budżetowych, pozwalające na znowelizowanie istniejących regulacji prawno-administracyjnych oraz wdrożenie nowych norm z tego zakresu. W ramach projektu konstruowany będzie system holistycznego zarządzania ryzykiem, polegający na wkomponowaniu ryzyka wewnątrzrolniczego w zarządzanie, tradycyjne i zrównoważone, oraz bilansowanie i modelowanie ryzyka na poziomie rodzin rolniczych, a nie tylko w sferze działalności gospodarczej. Ważnym elementem będzie zintegrowanie ubezpieczeń z instrumentami finansowymi rynków transakcji terminowych. Realizacja projektu pozwoli na zwiększenie skuteczności krajowych ubezpieczeń rolnych, wpłynie na racjonalne wydatkowanie środków publicznych na rolnictwo, stworzy także podstawy do stabilizowania konsumpcji i poziomu życia polskich rolników.
Wiceminister gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej Anna Moskwa przedstawiła program retencji wód oraz sposoby przeciwdziałania klęskom w rolnictwie. Podkreśliła, że na stan zasobów wodnych w Polsce mają wpływ takie czynniki jak położenie geograficzne, ilość opadów i uwarunkowania fizjograficzne. Polska leży w obszarze, w którym występuje nieprzewidywalność opadów oraz duża sezonowa i obszarowa zmienność, co może powodować wystąpienie zarówno powodzi, jak i suszy. Ze względu na swoje położenie południowe obszary kraju charakteryzują się większą ilością wód powierzchniowych, zaś środkowa, wschodnia i w mniejszym stopniu północna część borykają się z deficytem wody. W ostatnich latach nasiliło się szczególnie zjawisko suszy jako efekt pogłębiającej się antropopresji, zmian klimatu, postępującej urbanizacji. Polska znajduje się na przedostatnim miejscu w Europie pod względem zasobów wodnych. Obserwowany jest wzrost intensywności i częstotliwości występowania

ekstremalnych zjawisk pogodowych, zmian rocznego rozkładu opadów, występowanie dłuższych okresów bezdeszczowych oraz występowanie opadów nawalnych.
Ministerstwo Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej przygotowało program przeciwdziałania niedoborowi wody (PPNW) na lata 2021–27 z perspektywą do 2030 r., w którym określone będą możliwości i niezbędne kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej. Działania w nim określone będą uzupełniały zadania wynikające z pozostałych dokumentów, takich jak plany gospodarowania wodami, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, plany przeciwdziałania skutkom suszy oraz plany utrzymania wód. Najważniejsze cele programu to wskazanie i realizacja działań z zakresu budowy zintegrowanego systemu naturalnej i sztucznej retencji wodnej, stworzenie warunków do zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych, a także wzmocnienie świadomości społecznej co do potrzeby retencjonowania i oszczędzania wody.
Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie" realizuje lub planuje zrealizować szereg inwestycji mających na celu poprawę retencji wód. Są to inwestycje polegające na budowie i rewitalizacji zbiorników wodnych, realizacji jazów czy retencji korytowej, jeziorowej czy dolinowej. Uzupełnieniem inwestycji realizowanych przez PGW WP będą działania z zakresu małej retencji, mikroretencji, retencji krajobrazowej i glebowej. Jeśli chodzi o obszary rolnicze, będą to działania polegające na realizacji i odtwarzaniu obiektów małej retencji i mikroretencji na terenach rolniczych, promowaniu i wdrażaniu zabiegów agrotechnicznych zwiększających retencję glebową, realizacji i odtwarzaniu stawów hodowlanych, realizacji nowych oraz przebudowie już istniejących systemów melioracyjnych w celu zapewnienia funkcji nawadniająco-odwadniających, tworzeniu i odtwarzaniu zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i przywodnych.
Obecnie funkcjonujący system ubezpieczeń omówił prezes InterRisk Towarzystwa Ubezpieczeń SA Piotr Narloch, który wskazywał także na potrzebę wypracowania właściwego modelu ubezpieczeń. Ubezpieczenia mają mieć na celu nie tylko wypłatę odszkodowań, ale także zmniejszanie liczby szkód. W ciągu 10 lat odszkodowania wypłacone przez firmy ubezpieczeniowe były wyższe od zapłaconej/pobranej składki ubezpieczeniowej. Ok. 30% areału gruntów ornych jest objęte ubezpieczeniem i dotyczy to jedynie 12% gospodarstw rolnych. Prewencja, zarządzanie ryzykiem, inwestycje wodne wpływają na zmniejszenie ryzyka i obniżenie wysokości składki, co z kolei powoduje, że z punktu widzenia rolnika zakup polisy staje się bardziej opłacalny. Należy się więc zastanowić, czy podwyższenie dopłat do składek będzie skutkowało zwiększeniem powszechności ubezpieczenia, a także zaplanować, jak dotrzeć do poszczególnych segmentów rolników.
W trakcie dyskusji uznano, że należy przyspieszyć działania związane z kształtowaniem świadomości potrzeby zawierania ubezpieczeń rolnych, a także z realizacją małej retencji, mikroretencji, ponieważ najważniejsze jest gromadzenie wody w miejscu jej powstania. Ponieważ dużo mówi się o zmianach klimatu i nasileniu występowania anomalii pogodowych, wdrożenie programu mikroretencji jest bardzo ważne. Podkreślano też rolę samorządów, które muszą aktywnie współdziałać z resortami. Jak wskazywano, działania Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi związane z małą retencją zmobilizują rolników do dbania o zasoby wodne na terenie własnych gospodarstw.

Opracowano w BPS